

Płotkin, Semen J.

Nauka Ukrainy Radzieckiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 16/2, 453-454

1971

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zamkniętej korporacji uczonych przedrewolucyjnej Rosji w największą instytucję naukową Związku Radzieckiego.

Analiza rozwoju głównych, podstawowych kierunków badań, prowadzonych przez placówki Akademii Nauk ZSRR, łączy się w tym tomie z ukazaniem roli czołowych placówek Akademii i najwybitniejszych uczonych, członków Akademii w organizacji nauki radzieckiej.

Znalazły tu naświetlenie takie aspekty organizacji nauki, jak formowanie sieci placówek akademickich, zwłaszcza oddziałów i baz kształcenia kadr naukowych, planowanie badań, ich koordynacja i wiele innych problemów organizacyjnych. Charakteryzując działalność naukową i organizacyjną Akademii Nauk ZSRR autorzy określają jej rolę i miejsce w systemie instytucji naukowo-badawczych Związku Radzieckiego.

W tomie trzecim, podobnie jak w pierwszych dwóch tomach, omówiono również kontakty międzynarodowe Akademii Nauk ZSRR. Dążenie do szerokiej międzynarodowej współpracy naukowej jest jednym z charakterystycznych znamion działalności Akademii Nauk ZSRR; znalazła ona szczególnie dobitny wyraz w okresie władzy radzieckiej.

Przytoczony przez autorów materiał ilustrujący działalność przodujących szkół i kierunków nauki radzieckiej reprezentowanych przez Akademię świadczy wymownie o tym, że uczeni radzieccy owocnie rozwijają i pomnażają najlepsze tradycje nauki ojczystej i światowej.

Trzytomowe dzieło zbiorowe *Historia Akademii Nauk ZSRR* opracował liczny zespół uczonych. Pracą kolegium redakcyjnego tego wydawnictwa kierował członek Akademii K. W. Ostrowitianow.

Anatolij W. Kolcow

NAUKA UKRAINY RADZIECKIEJ

Znany uczyony radziecki, członek Akademii Nauk ZSRR, F. D. Owczarenko w swej książce *Naukowa dumka* (Kijów 1969) opowiada o kształtowaniu się i podstawowych kierunkach rozwoju nauki ukraińskiej, o jej sukcesach i świetnych perspektywach.

W czasach przedrewolucyjnych postępowa nauka ukraińska rozwijała się wbrew reakcyjnej polityce caratu. Wymownym tego świadectwem są znane na całym świecie prace tej miary uczonych, co matematycy M. W. Ostrogradzki, G. F. Woronyj i D. A. Grawe, fizyk N. A. Umow, chemicy N. N. Bekietow i I. G. Borszczow, biolog L. S. Cenkowski i wielu innych wybitnych przedstawicieli nauki ukraińskiej.

Rozdziały książki, takie jak *W głąb materii, Człowiek i maszyny, Nauka o sterowaniu, Na drodze postępu technicznego, Sojusz nauki i produkcji*, ukazują dzień dzisiejszy nauki oraz twórczą działalność wielkiej armii pracowników nauki. Autor podaje, że obecnie w samych tylko placówkach Akademii Nauk USRR pracuje przeszło 35 tysięcy osób, a wśród nich 116 członków rzeczywistych Akademii Nauk, 163 członków-korespondentów i przeszło 3500 doktorów i kandydatów nauk.

Pierwszy prezes Ukraińskiej Akademii Nauk, akademik W. I. Wiernadski — wspomina autor książki — marzył na początku lat 20-tych o tym, by Akademia rozporządzała choćby trzema instytutami; obecnie zaś w skład Akademii Nauk USRR wchodzi 73 placówki naukowe, w tej liczbie 49 instytutów naukowo-badawczych; fizycy ukraińscy dysponują jednym z największych na świecie reaktorów jądrowych, korzystają z sześciu statków naukowo-badawczych. Rozszerzyła się wydatnie „geografia” ośrodków naukowych. Jeżeli dawniej badania naukowe koncentrowały się głównie w Kijowie i Charkowie, to dziś istnieją wielkie ośrodki naukowe w Odessie, Dniepropietrowsku, Doniecku, Lwowie, Użhorodzie; pracuje się tu nad

różnymi problemami teoretycznymi i stosowanymi, kształci się młode kadry naukowe.

Książka charakteryzuje poziom naukowy działalności uczonych ukraińskich. Świadczy o nim aktualność problematyki, wielostronność zagadnień będących przedmiotem badań, głęboki poszukiwawczy charakter prac, ich kompleksowość, ścisły związek z praktyką. Książka ukazuje to na licznych przykładach. W dziedzinie matematyki osiągnięto fundamentalne wyniki w zakresie teorii równań różniczkowych, analizy funkcjonalnej, geometrii, teorii funkcji i algebry; w fizyce przeprowadzono nowe badania jądra atomowego, plazmy oraz z zakresu fizyki ciała stałego. Badania chemików ukraińskich dotyczą własności i struktury wolnych rodników, związków kompleksowych, układów rozproszonych i teorii katalizy. Z powszechnym uznaniem spotkały się prace biologów, geologów, oceanografów.

Ma słuszną autor mówiąc o wybitnych badaniach w zakresie spawania elektrycznego, o wypracowaniu zupełnie nowych metod pozwalających na spawanie dowolnych elementów, od mikromodułów do wielotonowych konstrukcji.

Akademia Nauk USRR w ciągu krótkiego czasu wysunęła się na pierwsze miejsce w kraju w dziedzinie metalurgii proszków.

Poważny jest również wkład uczonych ukraińskich w dziedzinie nauk społecznych.

Spojrzenie w przyszłość — taki tytuł nosi ostatni rozdział książki. Omawia tu F. D. Owczarenko jedynie główne kierunki nauki ukraińskiej, jej rolę w postępie technicznym.

Wysiłki ukraińskich uczonych — pisze autor — skupiają się na problemach związanych z automatyzacją produkcji i zastosowaniem techniki obliczeniowej. Głośno ukraińskie szkoły naukowe prowadzą z powodzeniem badania w dziedzinie cybernetyki teoretycznej, opracowane zostały i są w dalszym ciągu doskonalone inżynierskie metody analizy i syntezy automatów cyfrowych.

Autor podkreśla szczególnie znaczenie prac z zakresu cybernetyki biologicznej, poświęconych metodom komputerowej diagnostyki schorzeń, maszynom do projektowania maszyn i in.

Już sam wykaz, bynajmniej zresztą nie wyczerpujący, przytoczony w książce świadczy o cennym wkładzie nauki ukraińskiej, o bogactwie talentów, o szerokich perspektywach rozwoju badań naukowych.

Dalsze badania uczonych ukraińskich, ich dążenia skierowane ku przyszłości wiążą się z centralnymi problemami współczesnego postępu naukowo-technicznego. O problemach tych, jak również o kontaktach międzynarodowych uczonych ukraińskich opowiada F. D. Owczarenko szczegółowo na stronicach swej książki.

Recenzowana książka to nie rozprawa historyczno-naukowa. To barwna opowieść o dawnych tradycjach nauki ukraińskiej, o jej dzisiejszym rozmachu, jej rosnącym wpływie na technikę.

Książka Owczarenki napisana jest żywo i ze swadą; zawiera obszerny materiał faktograficzny i z przyjemnością przeczyta ją każdy, kogo interesują losy wielonarodowej nauki radzieckiej.

Semen J. Płotkin